

Heikommassa asemassa olevien osallisuus

Riitta Särkelä,
YTT, sosiaalineuvos

Esityksen näkökulmat

- Onko kaikille tilaa yhteiskunnassa ja osallisuus yhteisestä hyvästä
- Osallisuusvajeista
- Kaikilla oikeus osallisuuteen ja annettavaa
- Muutamia erityisiä näkökulmia:
  - Lapsen osallisuus
  - Kokemuskehittäjät
  - Kokemusasiantuntijuus

Onko kaikille tilaa yhteiskunnassa ja osallisuus yhteisestä hyvästä

Osallisuuden perusulottuvuudet (THL)

1. Osallisuus omassa elämässä

Mahdollisuus elää omannäköistä elämää; mahdollisuus määritellä, mihin toimintaan tai palveluun osallistuu

2. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisessa

Mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin

3. Osallisuus yhteisestä hyvästä

Mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä ja osallistua yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen.

Osallisuus yhteisestä hyvästä?

- Osallisuus on syrjäytymisen vastavoima
- Osallisuuden kokemukset ovat kytköksissä ihmisen henkilökohtaiseen elämismaailmaan, identiteettiin ja sosiaalisiin verkostoihin.
- Osattomuus pahimmillaan laaja-alaista elinolojen, elämäntapojen ja elämisen laadun puutteiden esiintymistä
- Esimerkki lapsiperheköyhyys ja sen vaikutukset

Osallisuusvajeita

- Osattomuus omaa elämää koskevassa päätöksenteossa
  - Arvostava kohtaaminen, luottamus, tieto, taito, yhteiset merkitykset
- Osallisuutta tarkastellaan helposti viranomais- ja aktivointipolitiikan näkökulmista osallistamisena ja osallistamisen tapoina
- Yksilöllä vastuu aktivoitua viranomaisten vaatimalla tavalla, mutta ei valtaa vaikuttaa niihin muotoihin, joilla osallistua, muuttuminen kohteeksi yhteiskunnan eri tasoilla
- Osallisuus mahdollisena tulevana osallisuutena esim. päihteidenkäyttäjät
- Osallisuutta tukevien rakenteiden puute/todellinen merkitys esim. hyvinvointialueiden tilanne?

Kaikilla oikeus osallisuuteen ja annettavaa

17.9.2024

Osallisuus, yhteiskunnan rakenteet ja asenneilmapiiri

- Yhteiskunnallinen asenneilmapiiri ja keskusteluympäristö; asenteiden tiukkeneminen, polarisaatio, vihapuhe, erilaisten näkemysten ja erilaisuuden sieto
- Demokratian tila ja vaikuttamismahdollisuudet päätöksentekoon; vain vahvimpien ääni?
- Kansalaistoiminnan laajuus ja järjestöjen suuri merkitys vrt. leikkaukset
- Rakenteiden määrittelemä yksilön yhteiskunnallinen asema
- Asema yhteisössä; miten yksilö pystyy ja saa ilmaista kokemuksiaan eri yhteisöissä ja se, miten niihin suhtaudutaan
- .

Osallisuus on itsensä toteuttamista

- Itsensä toteuttamisen, toiminnan puutteen ja sosiaalisen eristäytymisen välillä vallitsee vahva yhteys
- Jos yksilö ei pysty itse vaikuttamaan toimintaansa ja elämäänsä, hän vieraantuu yhteiskunnasta ja sosiaalisista suhteista (ulossulkeminen)
- Omien sisäisten mahdollisuuksien tunnistaminen ja käyttö
- Tekemisen ja toiminnan merkitys
- Kaikissa ihmisissä on paljon potentiaalia ja sitä emme heikommassa asemassa olevien ihmisten kohdalla useinkaan muista ja tunnista

A photograph of a young child in a yellow hoodie and blue pants, holding the hand of an adult in blue jeans and bright blue rain boots, walking on a log in a park. The child is looking down at the log. The background is a blurred natural setting.

**Muutamia erityisiä näkökulmia:
Lasten osallisuus, kokemusasiantuntijuus,
kokemuskehittäjät**

17.9.2024

OSALLISUUS

LASTENSUOJELUSSA

ASENNE

KULTTUURI

JOHDON
TUKI

TAPAA JA TUTUSTUN

EN OLETA

ALOITAN AJOISSA

LUOTTAMUS!

UUTENA
TYÖNTEKIJÄNÄ

KAHDEN KESKEN

TURVALLISESTI

OLE LAPSEN TASOLLA

ÄLÄ LUOVUTA

LAPSEN
TAPAAMINEN

NEUVOTTELU

KUULE LASTA

KERRO PALVELUISTA
JA PÄÄTÖKSISTÄ
KONKREETTISESTI

LAPSI
KESKIÖSSÄ

SYSTEEMINEN
TYÖ

SANOITA PROSESSIA

ARVIOIKAA YHDESSÄ

VALA USKOA
JA KANNUSTA

SUUNNITELKAA
YHDESSÄ

KEITÄ MUKAAN?

IHMISET TEKEVÄT
TUNNELMAN

HELPOTA
OSALLISTUMISTA

MITÄ NEUVOTTELUN
JÄLKEEN?

KERRO, MISTÄ ON KYSE

RAUHASSA,
LUPAA PYYTÄEN

IHMISET
SYSTEEMEISSÄ

Kokemusasiatuntijuus

- Tiedon moniulotteisuus: tieteellinen tieto, ammatillinen tieto, kokemustieto
- Niitä yhdistämällä syvempi ymmärrys eri ilmiöistä
- Kokemusasiatuntijuus vaikuttamisessa
- Vertaistuki samassa elämäntilanteessa oleville, ammatillisen osaamisen rinnalla

Miksi en tullut autetuksi?

Asiakkaiden kokemuksia palvelupolulta

Onnistumisista mahdollisuuksiin

Asiakkaiden kokemuksia palvelupolulta

Lähteitä

- Särkelä-Kukko M. (2019) Syntykö arjen omaehtoinen osallisuus spontaanisti ilman instituutioita? Teoksessa: Litmanen, T. & Meriluoto T. (toim.) (2019) Osallistu! – Pelastaako osallistaminen demokratian? Vastapaino
- Särkelä-Kukko M. (2014) Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Jämsen A. & Pyykkönen A (toim.) Osallisuuden jäljillä, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys.
- Ensi- ja turvakotien liitto ry: Kehittäjäasiakkaiden palvelupolkukuvaukset, Vauva- ja väkivaltatyötä tulevaisuuden sotekeskuksiin-hanke 2023

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

Turvaa joka suhteessa

